

13443

342(47)

W-11

1923

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԱՌՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ-
ՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹՅԱՆ

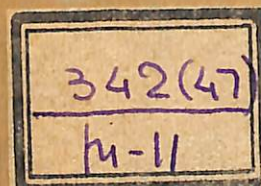
36

160

ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՈՐԵՆՔ (ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ)

(Հաստատված Խորհրդային սոցիալիստական հանրապետություն-
ների Միության կենտրոնական Գործադիր կոմիտեի 2-րդ
նստաշրջանում)

13

1923

ՏՐԵՆՔԻ ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՊԱՐԱԾ
ՅԵՐԵՎԱՆ

2010

342 (47)
Խ. 11

W

83-21557
(1009 38720)
4036

ՀԱՏՎԱԾ ԱՌԱՋԻՆ ԴԵԿԼԱՐԱՑԻԱ

Պորճրգային հանրապետութիւններէ կազմվելու որից աշխարհի պետութիւնները բաժանված են յերկու բանա-
կի—կապիտալիզմի բանակ և սոցիալիզմի բանակ:

Այնտեղ, կապիտալիզմի բանակում—ազգային թշնա-
մութիւն, անհավասարութիւն, գաղութային ստրկութիւն
ու շովինիզմ, ազգային հարստահարութիւն ու ջարդեր,
խմբերեւիտական գաղանութիւններ ու պատերազմներ:

Այստեղ, սոցիալիզմի բանակում—փոխադարձ վստա-
հութիւն ու խաղաղութիւն, ազգային ազատու-
թիւն ու հավասարութիւն, ազգերի խաղաղ կենակցու-
թիւն և յեղբայրական գործակցութիւն:

Կապիտալիստական աշխարհը տամայակ տարիներէ
ընթացքում ապարդիւն ջանքեր և գործ դնում լուծելու
ազգութեան հարցը, ժողովուրդների ազատ զարգացումը
զուգորդելով մարդուն մարդու ձեռքով շահագործելու
սխառեմի հետ: Սակայն ազգային հակասութիւնների
կծիկն աճելի և խճճվում՝ կապիտալիզմի գոյութեանն իսկ
սպառնալով: Բուրժուազիան անզոր հանդիսացավ հարթե-
լու ազգերի գործակցութիւնը:

Միմիայն խորհուրդների բանակում, միմիայն պրոլե-
տարիատի զիկտատուրայի պայմաններում, վոր իր շուր-
ջն և համախմբել բնակչութեան մեծամասնութիւնը,

32942-4. Է.
2001

հնարավոր յեղալ արմատախիլ անել ազգային ճնշումը ստեղծել փոխադարձ վստահության միջնորդ և հիմք դնել ժողովրդների յեղբայրական զործակցության:

Միայն այս հանգամանքների շնորհիվ հաջողվեց խորհրդային հանրապետութիւններին հետ մեզմամբ աշխարհի արտաքին ու ներքին իմպերիալիստների հարձակումները, այս հանգամանքների շնորհիվ միայն կարողացան նրանք հաջողութեամբ վերջ ապր քաղաքացիական կռիւն, ապահովել իրենց գոյութիւնը և ձեռնարկել խաղաղ տնտեսական շինարարութեան:

Սակայն պատերազմի տարիներն անհետ չանցան: Ավերված գաղտերը, կանգ առած գործարանները, արտադրական աւժերի քայքայումն ու տնտեսական միջոցների սպառումը, վոր ժառանգութիւն են մնացել պատերազմից, անդոր են դարձնում առանձին հանրապետութիւնների անջատ շանքերը՝ տնտեսական շինարարութեան ճակատում: Հանրապետութիւնների անջատ գոյութիւնն անհնարին դարձրեց ժողովրդական տնտեսութեան վերականգնումը:

Մյուս կողմից, միջազգային յերերուն դրութիւնը և նոր հարձակումների վտանգը անխուսափելի յին դարձրնում խորհրդային հանրապետութիւնների միասնական ճակատ կազմելը՝ կապիտալիստական շրջապատի հանդեպ:

Վերջապես խորհրդային իշխանութեան կառուցվածքը, վոր ինքնին միջազգային և յուր դատակարգային բնութիւնը, դրոււմ և խորհրդային հանրապետութիւնների աշխատավոր մասնաներին միանալու, մի սոցիալիստական գերդատան կազմելու:

Այս բոլոր հանգամանքները հրամայողաբար պահանջում են խորհրդային հանրապետութիւնների միացումը մի գաղնակից պետութեան մեջ, վոր ընդունակ լինի ապահովել թե արտաքին անվտանգութիւնը, թե ներքին տնտեսական բարգաւաճումը և թե ժողովուրդների ազգային զարգացման ազատութիւնը:

խորհրդային հանրապետութիւնների ժողովրդների կամքը, վոր վերջերս իրենց խորհուրդների համագումարները կազմեցին և միաբերան վճռեցին ստեղծել «խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետութիւնների Միութիւն», երաշխիք և առ այն, վոր այդ Միութիւնը հանգիստնում և իրավահավասար ժողովուրդների հոժարակամ միացում, վոր ամեն մի հանրապետութեան իրավունք և վերապահված ազատորեն դուրս գալու միութիւնից, վոր միութեան մեջ կարող են ազատ մտնել բոլոր՝ թե գոյութիւն ունեցող, և թե ապագայում կազմվելիք խորհրդային սոցիալիստական հանրապետութիւնները, վոր նոր գաղնակից պետութիւնը կհանդիսանա ժողովուրդների յեղբայրական զործակցութեան ու խաղաղ կենակցութեան՝ տակաւին 1917 թ. հոկտեմբերին դրված հիմքերի արժանի պսակը, վոր նա աննկուն պատմեշ կլինի համաշխարհային կապիտալիզմի դեմ ու նոր վճռական քայլ՝ բոլոր յերկրների աշխատավորների Համաշխարհային Սոցիալիստական խորհրդային Հանրապետութեան մեջ միանալու ճանապարհին:

ԴԱՇՆԱԳԻՐ ՀԱՏՎԱԾ ՑԵՐԿՐՈՐԴ

Ռուսաստանի Սոցիալիստական Ֆեդերատիվ Խորհրդային Հանրապետությունը, Ռեկրայինայի Սոցիալիստական Խորհրդային Հանրապետությունը, Բելուստիայի Սոցիալիստական Խորհրդային Հանրապետությունը և Անդրկովկասի Սոցիալիստական Ֆեդերատիվ Խորհրդային Հանրապետությունը (Ադրբեջանի Ս. Խ. Հ., Վրաստանի Ս. Խ. Հ. և Հայաստանի Ս. Խ. Հ.) միանում են և կազմում մի գաղնակից պետություն՝ «Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետությունների Միություն»:

ԳԼՈՒԽ ԱՌԱՋԻՆ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ԳԵՐԱԳՈՒՅՆ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐԻ ՏՆՈՐԵՆՈՒԹՅԱՆ ԱՌԱՐԿԱՆԵՐԸ

1. Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետությունների Միության անդենությունը՝ հանձին նրա գերազույն մարմինների, վերաբերում է.

ա) Միության ներկայացուցչությունը միջազգային հարաբերությունների մեջ, ամեն տեսակ զինազրկության հարաբերություններ վարելը, քաղաքական և այլ գաղնագրներ կնքելը ուրիշ պետությունների հետ.

բ) Միության արտաքին սահմանների փոփոխությունը, այլև գաղնակից հանրապետությունների սահմանների փոփոխության հարցերի կարգավորումը.

գ) Միության մեջ նոր հանրապետություններ ընդունելու մասին գաղնագրներ կնքելը,

դ) պատերազմ հայտարարելն ու հաշտություն կնքելը.

ե) Խ. Ս. Հ. Միության արտաքին ու ներքին փոխադասություններ և գաղնակից հանրապետությունների ներքին փոխադասություններ կնքելը. *Թուրքիայի հետ*

զ) Միջազգային գաղնագրների վավերացումը.

ը) Արտաքին առևտրի ղեկավարությունն ու ներքին առևտրի սխեմա սահմանելը.

թ) Խ. Ս. Հ. Միության ամբողջ ժողովրդական տնտեսության հիմքերն ու ընդհանուր ծրագիր սահմանելը, փորձումն արդյունաբերության այն ճյուղերի և այն առանձին արդյունաբերական ձեռնարկությունների, փոր ընդհանուր միութենական նշանակություն ունեն, կոնցեսիոն պայմանագրներ կնքելը՝ թե Միության և թե գաղնակից հանրապետությունների անունից.

ժ) Փոխադրական ու պոստ-հեռագրական զործի ղեկավարությունը.

ի) Խ. Ս. Հ. Միության զինված ուժերի կազմակերպությունն ու ղեկավարությունը.

լ) Խ. Ս. Հ. Միության միամենական պետական բյուզջին հաստատությունը, փորի մեջ են մտնում գաղնակից հանրապետությունների բյուզջները. միութենական հարկեր ու յեկամուտներ սահմանելը, այլև նրանցից հանվող մասնաարությունն ու հավելումները, փոր ստացվում են գաղնակից հանրապետությունների բյուզջները կազմելու համար. լրացուցիչ հարկեր ու տուրքեր թույլ տալը՝ գաղնակից հանրապետությունների բյուզջներ կազմելու համար:

խ) Միամենական զրամական ու վարկային սխեմա սահմանելը.

ծ) Հոդաշինարարութեան ու հողովտադրութեան, այլ և հողի ընդերքից, անտառներից ու ջրերից Խ.Ս. Հ. ամբողջ Միութեան սահմաններում ոգտվելու ընդհանուր սկզբունքներ սահմանելը.

կ) Միութենական որենսդրութիւն միջհանրապետական գաղթների մասին ու գաղթաֆոնդներ սահմանելը.

հ) Միութեան դատաւարութեան ու դատակազմութեան, նաև քաղաքական ու քրեական որենսդրութեան հիմունքներ սահմանելը.

ձ) Աշխատանքի մասին հիմնական որենսդրութեան սահմանելը.

դ) Ժողովրդական լուսավորութեան ընդհանուր սկզբունքներ սահմանելը.

ճ) Ժողովրդական առողջապահութեան ընդհանուր հիմունքներ սահմանելը.

մ) Չափի ու կշռի սիստեմ սահմանելը.

յ) Միութենական վիճակագրութիւն կազմակերպելը.

ն) Հիմնական որենսդրութիւն Միութեան քաղաքացիութեան շրջանում՝ ստարերկրացիների իրավունքների վերաբերմամբ.

շ) Միութեան ամբողջ հողի վրա տարածվող ընդհանուր ներման իրավունք.

ո) Դաշնակից հանրապետութիւնների խորհուրդների և կենսարոնական գործադիր կոմիտեների սույն Սահմանադրութիւնը խախտող վարչականների վերացումը.

չ) Դաշնակից հանրապետութիւնների միջով ծագող վիճելի հարցերի լուծումը.

2. Սույն Սահմանադրութեան հիմնական սկզբունքների հաստատութիւնն ու փոփոխութիւնը վերաբերում է

քաղաքական Խ. Ս. Հ. Միութեան Խորհուրդների Համագումարի իրավասութեանը:

ԳԼՈՒԽ ՅԵՐԿՐՈՐԴ

ԴԱՇՆԱԿԻՑ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԳԵՐԻՇԽԱՆԱԿԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԻ ՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԲԱՂԱԲԱՑՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ

3. Դաշնակից հանրապետութիւնների գերիշխանութիւնը սահմանափակված է միայն սույն Սահմանադրութեան մեջ մատնանշված սահմաններում և միայն Միութեան իրավասութեանը վերապահված առարկաների վերաբերմամբ: Այդ սահմաններից դուրս ամեն մի դաշնակից հանրապետութիւն իրականացնում է իր պետական իշխանութիւնն ինքնուրույն կերպով. Խ. Ս. Հ. Միութիւնը պաշտպանում է դաշնակից հանրապետութիւնների գերիշխանական իրավունքները:

4. Դաշնակից հանրապետութիւններից յուրաքանչյուրին վերապահված է Միութեանից դուրս գալու ազատ իրավունք:

5. Դաշնակից հանրապետութիւնները սույն Սահմանադրութեան համապատասխան փոփոխութիւններ են մտցնում իրենց սահմանադրութեան մեջ:

6. Դաշնակից հանրապետութիւնների յերկրի առարածութիւնը չի կարող փոփոխվել առանց նրանց համաձայնութեան. 4-րդ հոդվածի փոփոխութեան, սահմանափակման ու վերացման համար նույնպես պահանջվում է Խ. Ս. Հ. Միութեան կազմի մեջ մտնող բոլոր հանրապետութիւնների համաձայնութիւնը:

7. Դաշնակից հանրապետութիւնների քաղաքացիների համար սահմանվում է Միութեան միասնական քաղաքացիութիւն:

ՓԼՈՒՍ ՅԵՐՐՈՐԴ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ՄԻՈՒԹՅԱՆ ԽՈՐՀՈՐԴՆԵՐԻ ՀԱՄԱԳՈՒՍԱՐԻ ՄԱՍԻՆ

8. Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետությունների Միության իշխանության գերագույն մարմինն հանգիստում է Խորհուրդների Համագումարը, իսկ համագումարների միջանկյալ ժամանակամիջոցում՝ Խ. Ս. Հ. Միության Կենտրոնական Գործադիր Կոմիտեն, լոր բաղկացած է Միության Խորհրդից և Ազգությունների Խորհրդից:

8. Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետությունների Միության Խորհուրդների Համագումարը կազմվում է քաղաքային խորհուրդների և քաղաքատեղ բնակավայրերի խորհուրդների ներկայացուցիչներից՝ ամեն մի 25,000 ընտրողից մի պատգամավոր և խորհուրդների նահանգական համագումարների ներկայացուցիչներից՝ ամեն մի 125,000 բնակիչից մի պատգամավոր:

10. Խ. Ս. Հ. Միության Խորհուրդների Համագումարների համար պատգամավորներ ընտրվում են խորհուրդների նահանգական համագումարներում: Այն հանրապետություններում, ուր չկան նահանգական միություններ, պատգամավորներն ընտրվում են անմիջապես տվյալ հանրապետության խորհուրդների համագումարում:

11. Խ. Ս. Հ. Միության Խորհուրդների հերթական Համագումարները հրավիրվում է Խ. Ս. Հ. Միության Կ. Գ. Կ.-ն տարին մի անգամ, արտակարգ համագումարներ հրավիրվում է Խ. Ս. Հ. Միության Կ. Գ. Կ.-ն յուր սեփական վճռով, Միության Խորհրդի, Ազգությունների

Խորհրդի կամ լեզու գաշնակից հանրապետությունների պահանջով:

12. Ժամանակին Խ. Ս. Հ. Միության Խորհուրդների Համագումար հրավիրելու արգելք հանդիսացող արտակարգ հանգամանքներում Խ. Ս. Հ. Միության Կ. Գ. Կ.-ին իրավունք է վերապահվում հետաձգելու համագումար հրավիրելը:

ՓԼՈՒՍ ՉՈՐՐՈՐԴ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԺՈՐԾԱԴԻՐ ԿՈՄԻՏԵԻ ՄԱՍԻՆ

13. Խ. Ս. Հ. Միության Կենտրոնական Գործադիր Կոմիտեն բաղկացած է Միության Խորհրդից և Ազգությունների Խորհրդից:

14. Խ. Ս. Հ. Միության Խորհուրդների Համագումարն ընտրվում է Միության Խորհուրդ գաշնակից հանրապետությունների ներկայացուցիչներից, ամեն մեկի բնակչության համեմատական չափով, ընդամենը 371 անդամ:

15. Ազգությունների Խորհուրդը կազմվում է գաշնակից ու ինքնավար խորհրդային սոցիալիստական հանրապետությունների ներկայացուցիչներից՝ ամեն մեկից 5 հոգի և Ռ. Ս. Ֆ. Խ. Հ. ինքնավար նահանգների ներկայացուցիչներից՝ ամեն մեկից մեկ հոգի: Ազգությունների Խորհրդի ամբողջական կազմը հաստատվում է Խ. Ս. Հ. Միության Խորհուրդների Համագումարը:

ԾԱՆՈԹՈՒԹՅՈՒՆ. — Աջարիայի և Աբխազիայի ինքնավար հանրապետությունները և Հաբավայի մեթիայի ինքնավար շրջանը ուղարկվում են Ազ-

գությունների Խորհուրդը մի-մի ներկայացուցիչ:

16 Միության Խորհուրդը և Ազգությունների Խորհուրդը քննում են այն բոլոր ղեկընդունները, որենազրբերն ու վորոշումները, վոր ստացվում են Խ. Ս. Հ. Միության Կ. Գ. Կ. Նախագահությունից և Ժողկոմների Խորհրդից, Միության առանձին ժողկոմատներէց, գաղնակից հանրապետությունների Կ. Գ. Կոմիտեներէց, այլ և վոր ներկայացվում են Միության Խորհրդի և Ազգությունների Խորհրդի նախաձեռնությամբ:

17. Խ. Ս. Հ. Միության Կ. Գ. Կ. հրատարակում և որենսդրբեր, ղեկընդուններ, վորոշումներ ու կարգադրություններ, միացնում և Խ. Ս. Հ. Միության վարչական ու որենսդրական աշխատանքն ու վորոշում և Խ. Ս. Հ. Միության Կ. Գ. Կ. Նախագահության և Ժողկոմների Խորհրդի գործունեության շրջանակը:

18. Այն բոլոր ղեկընդուններն ու վորոշումները, վոր սահմանում են Խ. Ս. Հ. Միության տնտեսական ու քաղաքական կյանքի ընդհանուր նորմաները, նաև արժատական փոփոխություններ են մտցնում Խ. Ս. Հ. Միության պետական մարմինների գոյություն գենեոդ աշխատանքի մեջ, անշուշտ պետք և քննվեն և հաստատվեն Խ. Ս. Հ. Միության Կ. Գ. Կ. -ի կողմից:

19. Կ. Գ. Կ. -ի հրատարակած բոլոր ղեկընդունները, վորոշումներն ու կարգադրությունները պարտավորաբար գործողրեւի են Խ. Ս. Հ. ամբողջ Միության սահմաններում:

20. Խ. Ս. Հ. Միության Կ. Գ. Կ. -ն իրավունք ունի կատեցնելու կամ շնջելու Խ. Ս. Հ. Միության Կ. Գ. Կ. -ի Նախագահության, նաև գաղնակից հանրապետությունների Խորհուրդների Համագումարների և Կ. Գ. Կոմիտեների

և Խ. Ս. Հ. Միության սահմաններում գտնվող Խշխանության այլ մարմինների ղեկընդունները, վորոշումներն ու կարգադրությունները:

21. Խ. Ս. Հ. Միության Կ. Գ. Կ. -ի հերթական նստաշրջանները գումարվում են Կ. Գ. Կ. -ի Նախագահության վորոշմամբ, Միության Խորհրդի Նախագահության կամ Ազգությունների Խորհրդի Նախագահության, այլ և գաղնակից հանրապետություններից մեկի Կ. Գ. Կ. -ի պահանջով:

22. Խ. Ս. Հ. Միության Կ. Գ. Կ. -ի քննության հանձնվող որինսպծները որենքի ույժ են ստանում միայն այն դեպքում, յեթե ընդունվել են թե Միության Խորհրդի և թե Ազգությունների Խորհրդի կողմից, և հրապարակվում են Խ. Ս. Հ. Միության Կ. Գ. Կ. -ի անունից:

23. Միության Խորհրդի և Ազգությունների Խորհրդի տարակարծության դեպքում հարցը հանձնվում և նրանց կազմած հաշտարար մասնաժողովին:

24. Յեթե հաշտարար մասնաժողովում համաձայնություն չկայանա, հարցը հանձնվում և Միության Խորհրդի և Ազգությունների Խորհրդի միացյալ նիստին. Միության Խորհրդի կամ Ազգությունների Խորհրդի ձայների մեծամասնության բացակայության դեպքում հարցի բւծումը, այդ մարմիններից մեկի պահանջով, կարող և հանձնվել Խ. Ս. Հ. Միության Խորհուրդների արտակարգ կամ հերթական Համագումարին:

25. Միության Խորհուրդը կամ Ազգությունների Խորհուրդը իրենց նստաշրջանները նախադատրատելու և վերջինների աշխատանքը ղեկավարելու համար ընտրում են իրենց նախագահությունները, յուրաքանչյուրը 7 հոգուց բաղկացած:

26. Խ. Ս. Հ. Միության Կ. Գ. Կ.—ի նստաշրջանների միջանկյալ ժամանակամիջոցում իշխանության գերագույն մարմին հանգիստանում է Խ. Ս. Հ. Միության Կ. Գ. Կ.—ի նախագահությունը, վորին ընտրում է Կ. Գ. Կ.—ը 21 անգամից բաղկացած, վորոնց թվումն են ամբողջ կազմով Միության Խորհրդի և Ազգությունների Խորհրդի նախագահությունները:

27. Կ. Գ. Կ.—ն ընտրում է, գաշնակից հանրապետությունների թվով, Խ. Ս. Հ. Միության Կ. Գ. Կ.—ի 4 նախագահ՝ Խ. Ս. Հ. Միության Կ. Գ. Կ.—ի նախագահության անգամներից:

28. Խ. Ս. Հ. Միության Կ. Գ. Կ.—ը պատասխանատու չէ Խ. Ս. Հ. Միության Խորհուրդների Համագումարի առաջ:

ԳԼՈՒԽ ԶԵՆԳԵՐՈՐԴ

Խ. Ս. Հ. ՄԻՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԴԻՐ ԿՈՄԻՏԵՆ
ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ.

29. Խ. Ս. Հ. Միության Կ. Գ. Կ.—ի նախագահությունը, Խ. Ս. Հ. Միության Կ. Գ. Կ.—ի նստաշրջանների միջանկյալ ժամանակամիջոցում, հանգիստանում է Խ. Ս. Հ. Միության իշխանության գերագույն որենսդիր, գործադիր ու անորեն մարմինը:

30. Խ. Ս. Հ. Միության Կ. Գ. Կ.—ի նախագահությունը հսկում է, վոր Խ. Ս. Հ. Միության Սահմանադրությունը կյանքի մեջ գործադրվի և վոր Խ. Ս. Հ. Միության Խորհուրդների Համագումարի և Կ. Գ. Կ.—ի բոլոր վորոշումներն իշխանության բոլոր մարմիններն ի կատար ածեն:

31. Խ. Ս. Հ. Միության Կ. Գ. Կ.—ի նախագահությունն իրավունք ունի կասեցնելու և ջնջելու Խ. Ս. Հ. Միության ժողկոմների Խորհրդի և առանձին ժողկոմատների, նաև գաշնակից հանրապետությունների Կ. Գ. Կ.—ների և ժողկոմների Խորհուրդների վորոշումները:

32. Խ. Ս. Հ. Միության Կ. Գ. Կ.—ի նախագահությունն իրավունք ունի կասեցնելու գաշնակից հանրապետությունների համագումարների վորոշումները, ներկայացնելով ապա այդ վորոշումները Խ. Ս. Հ. Միության Կ. Գ. Կ.—ին ի բննություն և ի հաստատություն:

33. Խ. Ս. Հ. Միության Կ. Գ. Կ.—ի նախագահությունը հրատարակում է դեկրետներ, վորոշումներ ու կարգադրություններ, քննում ու հաստատում է այն դեկրետների ու վորոշումների նախագծերը, վոր ներկայացնում են Խ. Ս. Հ. Միության ժողկոմների Խորհուրդը և առանձին տեսչությունները, գաշնակից հանրապետությունների Կ. Գ. Կոմիտեները, նրանց նախագահություններն ու իշխանության այլ մարմինները:

34. Խ. Ս. Հ. Միության Կ. Գ. Կ.—ի, նրա նախագահության և ժողկոմների Խորհուրդի դեկրետներն ու վորոշումները ապվում են գաշնակից հանրապետությունում գործածվող լեզուներով (ռուսերեն, ուկրալիներեն, բելոսուսերեն, վրացերեն, հայերեն և թյուրք-թաթարերեն):

35. Խ. Ս. Հ. Միության Կ. Գ. Կ.—ի նախագահությունը լուծում է մի կողմից՝ Խ. Ս. Հ. Միության ժողկոմների Խորհրդի և Խ. Ս. Հ. Միության ժողովրդական կոմիտեների և մյուս կողմից՝ գաշնակից հանրապետությունների Կ. Գ. Կոմիտեների և նրանց նախագահու-

թյունների փոխարարներով յանց վերաբերյալ խնդիրները:
36. Խ. Ս. Հ. Միության Կ. Գ. Կ.—ի նախագահու-
թյունը պատասխանատու է Խ.Ս.Հ. Միության Կ. Գ. Կ.—ի
առաջ:

ԳԼՈՒԽ ՎԵՅԵՐՈՐԳ

Խ. Ս. Հ. ՄԻՈՒԹՅԱՆ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԿՈՄԻՍԱՐՆԵՐԻ ԽՈՐ-
ՀՐԴԻ ՄԱՍԻՆ

37. Խ. Ս. Հ. Միության ժողովրդական Կոմիտեների
Խորհուրդը Խ. Ս. Հ. Միության Կ. Գ. Կ.—ի գործադիր ու
անդերն ժարմինն է և ընտրվում է Խ. Ս. Հ. Միության Կ.
Գ. Կ.—ի կողմից հետևյալ կազմով.

Խ. Ս. Հ. Միության ժողկոմների Խորհրդի նախա-
գահ.

Փոխ-նախագահներ.

Արտաքին գործերի ժողովրդական կոմիտե.

Զինվորական ու ծովային գործերի ժողովրդական կո-
միտե.

Արտաքին առևտրի ժողովրդական կոմիտե.

Ճանապարհների հաղորդակցության ժողովրդական
կոմիտե.

Փոստ-հեռագրի ժողովրդական կոմիտե.

Բանվորա-գյուղացիական տեսչության ժողովրդական
կոմիտե.

Ժողովրդական տնտեսության գերագույն խորհրդի
նախագահ.

Աշխատանքի ժողովրդական կոմիտե.

Պարենավորման ժողովրդական կոմիտե.

Ֆինանսների ժողովրդական կոմիտե:

38. Խ. Ս. Հ. Միության ժողովրդական Կոմիտե-
ների Խորհուրդը՝ Խ. Ս. Հ. Միության Կ. Գ. Կ.—ի նրան
աված իրավունքների սահմաններում և Խ. Ս. Հ. Միու-
թյան ժողկոմների Խորհրդի կանոնադրության հիման
վրա, հրատարակում է դեկրետներ ու վորոշումներ, վոր
պարտադիր են Խ. Ս. Հ. ամբողջ Միության սահմանե-
րում:

39. Խ. Ս. Հ. Միության ժողկոմների Խորհուրդը
քննում է այն դեկրետներն ու վորոշումներ, վոր ներկա-
յացնում են թե Խ. Ս. Հ. Միության առանձին ժողկո-
մատները և թե դաշնակից հանրապետությունների Կ. Գ. Կ.-
ները և նրանց նախագահությունները:

40. Խ. Ս. Հ. Միության ժողկոմների Խորհուրդը իր
գործունեության համար պատասխանատու չէ Խ. Ս. Հ.
Միության Կ. Գ. Կ.—ի և նրա նախագահության առաջ:

41. Խ. Ս. Հ. Միության ժողկոմների Խորհրդի վո-
րոշումներն ու կարգադրությունները կարող է կասեցնել
և ջնջել Խ. Ս. Հ. Միության Կ. Գ. Կ.—ն ու նրա նախա-
գահությունը:

42. Դաշնակից հանրապետությունների Կ. Գ. Կ.—ները
և նրանց նախագահությունները բողոքում են Խ. Ս. Հ.
Միության ժողկոմների Խորհրդի դեկրետների և վորոշու-
մների դեմ Խ. Ս. Հ. Միության Կ. Գ. Կ.—ի նախագահու-
թյանը, սակայն առանց կասեցնելու նրանց ի կատար
ածելը:

ԳԼՈՒԽ ԵՈՐՆԵՐՈՐԳ

Խ. Ս. Հ. ՄԻՈՒԹՅԱՆ ԳԵՐԱԳՈՒՅՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

43. Խ. Ս. Հ. Միության հողի վրա հեղափոխական
որինականություն հաստատելու համար Խ. Ս. Հ. Միության

1009 (38720) 45542-58 4036

Կ. Գ. Կ.-ին առնթեր հիմնվում ե Գերագույն Դատարան,
վորի իրավասութեանը վերաբերում են՝

ա) Ղեկավար բացարձակութուններ տալը դաշնակից
հանրապետութիւններէ գերագույն դատարաններին միու-
թեանական որենսդրութեան հարցերի մասին.

բ) Դաշնակից հանրապետութիւններէ գերագույն
դատարաններէ վճիռներն ու վորոշումները քննելը և նրայ
դեմ Խ. Ս. Ն. Միութեան Կ. Գ. Կ.-ի առաջ, Խ. Ս. Ն.
Միութեան գերագույն դատարանի դատախազի առաջա-
դրութեամբ բողոքելը, յետե նրանք հակասում են միու-
թեանական որենսդրութեանը կամ շոշափում են մյուս հան-
րապետութիւններէ շահերը.

գ) Յեզրակացութիւններ տալը Խ. Ս. Ն. Միութեան
Կ. Գ. Կ.-ի պահանջով՝ դաշնակից հանրապետութիւններէ
այս կամ այն վորոշումներէ որինականութեան մասին՝
Սահմանադրութեան տեսակետից.

դ) Դաշնակից հանրապետութիւններէ միջև ծագող
դատական վեճերի լուծումը.

ե) Միութեան բարձր պաշտոնյաների ծառայու-
թեան վերաբերյալ հանցանքների քննութիւնը:

44. Խ. Ս. Ն. Միութեան Գերագույն Դատարանը
գործում ե հետեյալ կազմով.

ա) Խ. Ս. Ն. Միութեան Գերագույն Դատարանի
ընդհանուր ժողով.

բ) Խ. Ս. Ն. Միութեան Գերագույն Դատարանի քա-
ղաքացիական-դատական ու քրեական-դատական կոլլե-
գիաներ.

գ) Զինվորական ու զինվորական-փոխադրական կոլ-
լեգիաներ:

45. Խ. Ս. Ն. Միութեան Գերագույն Դատարանի
ընդհանուր ժողովը բաղկացած ե 11 անդամից, վորոնց
թվում՝ նախագահից և փոխ-նախագահից, դաշնակից
հանրապետութիւններէ գերագույն դատարաններէ ընդ-
հանուր ժողովներէ 4 նախագահներից և Խ. Ս. Ն. Միու-
թեան Պետական Բաղադական Վարչութեան մի ներկա-
յացուցչից: Նախագահին, փոխ-նախագահին և Տնացած
հինգ անդամին նշանակում ե Խ. Ս. Ն. Միութեան Կ. Գ. Կ.-ի
Նախագահութիւնը:

46. Խ. Ս. Ն. Միութեան Գերագույն Դատարանի դատա-
խազին և նրա փոխանորդին նշանակում ե Խ. Ս. Ն. Միութեան
Կ. Գ. Կ.-ը: Խ. Ս. Ն. Միութեան Գերագույն Դատարանի դա-
տախազի պարտականութիւններն են՝ յեզրակացութիւն-
ներ տալ այն բոլոր հարցերի վերաբերմամբ, վոր լուծելու
յե Խ. Ս. Ն. Միութեան Գերագույն Դատարանը, հիմնա-
վորել մեղադրանքը նրա նիստում և, Խ. Ս. Ն. Միու-
թեան Գերագույն Դատարանի ընդհանուր ժողովի վճռին
համաձայն չլինելու դեպքում՝ բողոքել նրա դեմ Խ. Ս. Ն.
Միութեան Կ. Գ. Կ.-ի Նախագահութեանը:

47. 43-րդ հոդվածում մատնանշված հարցերը Խ. Ս.
Ն. Միութեան Գերագույն Դատարանի ընդհանուր ժողո-
վում քննելու համար հղելու իրավունքը կարող ե տեղի
ունենալ բացառապէս Խ. Ս. Ն. Միութեան Կ. Գ. Կ.-ի
Նախագահութեան, Խ. Ս. Ն. Միութեան Գերագույն Դա-
տարանի դատախազի, դաշնակից հանրապետութիւններէ
դատախոհների և Խ. Ս. Ն. Միութեան Պետական Բաղա-
դական Վարչութեան նախաձեռնութեամբ:

48. Միութեան Գերագույն Դատարանի ընդհանուր
ժողովը կազմում ե հասուկ դատական ատյաններ (կազ-
մեր) քննելու համար:

ա) բացառիկ կարևորություն ունեցող և իրենց բովան-
դակությամբ յերկու կամ մի քանի հանրապետություն-
ների վերաբերող զբեական ու քաղաքացիական գործերը:

բ) Խ. Ս. Հ. Միության Կ. Գ. Կ.-ի և ժողկոմների
Խորհրդի անդամների անհատապես դատի յենթակայու-
թյան գործերը:

Այդորինակ գործերը Խ. Ս. Հ. Միության Գերա-
զույն Դատարանը կարող է քննության առնել բացառա-
պես Միության Կ. Գ. Կ.-ի կամ նրա նախագահության
հատուկ վորոշմամբ:

ԳԼՈՒԽ ՈՒԹԵՐՈՐԴ

Խ. Ս. Հ. ՄԻՈՒԹՅԱՆ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԿՈՄԻՍԱՐԻԱՏՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

49. Խ. Ս. Հ. Միության ժողկոմների Խորհրդի տես-
չության յենթակա՝ պետական կառավարության առանձին
հյուպերի անմիջական ղեկավարության համար կազմվում
է 10 ժողովրդական կոմիսարիատ, վոր հիշատակված են
սույն սահմանադրության 37-րդ հոդվածում և գործում
են Խ. Ս. Հ. Միության Կ. Գ. Կ.-ի հաստատած ժողո-
վրդական կոմիսարիատների կանոնադրությանց հիման
վրա:

50. Խ. Ս. Հ. Միության ժողովրդական կոմիսարիատ-
ները բաժանվում են՝

ա) Միութենական ժողովրդական կոմիսարիատնե-
րի, վոր միասնական են Խ. Ս. Հ. ամբողջ Միության
համար:

բ) Խ. Ս. Հ. Միության միացյալ ժողովրդական կոմի-
սարիատների:

51. Խ. Ս. Հ. Միության միութենական ժողովրդա-
կան կոմիսարիատներն են՝

Արտաքին գործերի:

Ծովային ու զինվորական գործերի:

Արտաքին առևտրի:

Ճանապարհների հաղորդակցության:

Փոստի և հեռագրի:

52. Խ. Ս. Հ. Միության միացյալ ժողովրդական
կոմիսարիատներն են՝

ժողովրդական տնտեսության գերագույն իորհուրդ-
պարենավորման,

աշխատանքի,

Ֆինանսների և

բանվորագուղացիական տեսչության:

53. Խ. Ս. Միության միութենական ժողովրդական
կոմիսարիատներն ունին դաշնակից հանրապետու-
թյուններում իրենց լիազորները, վոր նրանց անմիջական ըստո-
րադրյալներն են:

54. Խ. Ս. Հ. Միության միացյալ ժողովրդական
կոմիսարիատների մարմինները, վորոնք իրականացնում
են դաշնակից հանրապետությունների սահմաններում նը-
բանց հանձնարարությունները, այդ հանրապետությու-
նների համանուն ժողովրդական կոմիսարիատներն են:

55. Խ. Ս. Հ. Միության ժողովրդական կոմիսար-
ների գլուխ են կանգնած ժողովրդական կոմիսարների
Խորհրդի անդամները — Խ. Ս. Հ. Միության ժողովրդական
կոմիսարները:

56. Ամեն մի ժողովրդական կոմիսարի առնթեր,
նրա նախագահությամբ, կազմվում է կոլեգիա, վորի
անդամներին նշանակում է Խ. Ս. Հ. Միության ժողկոմ-
ների Խորհուրդը:

57. Ժողովրդական կոմիսարներ ավտոմատ օդանավներով միանալով Վենետիկը կայացնելու համապատասխան կոմիսարիատի իրավասություններն իրենց հարցերի վերաբերմամբ, հայտնելով այդ մասին կոլլեգիային: Ժողովրդական կոմիսարի այս կամ այն վճռին համաձայն չլինելու դեպքում՝ կոլլեգիան կամ նրա առանձին անդամները կարող են, առանց կասեցնելու վճռի գործադրությունը, բողոքել նրա դեմ Խ. Ս. Հ. Միության Ժողկոմների Խորհրդին:

58. Խ. Ս. Հ. Միության առանձին ժողովրդական կոմիսարների կարգադրությունները կարող են վերացնել Խ. Ս. Հ. Միության Կ. Գ. Կ.-ի Նախագահությունը և Ժողկոմների Խորհուրդը:

59. Խ. Ս. Հ. Միության ժողովրդական կոմիսարիատների կարգադրությունները կարող են կասեցնել դաշնակից հանրապետությունների Կ. Գ. Կ.-ները կամ նրանց Նախագահություններն այն դեպքում, յերբ այդ կարգադրությունները հայտնապես հակառակ են Միության Սահմանադրությանը, Միության որենսդրությանը կամ դաշնակից հանրապետության որենսդրությանը: Կարգադրությունները կասեցնելու մասին դաշնակից հանրապետությունների Կ. Գ. Կ.-ները կամ նրանց Նախագահություններն անհապաղ հայտնում են Խ. Ս. Հ. Միության Ժողովրդական կոմիսարների Խորհրդին և Խ. Ս. Հ. Միության համապատասխան ժողովրդական կոմիսարին:

60. Խ. Ս. Հ. Միության ժողովրդական կոմիսարները պատասխանատու են Խ. Ս. Հ. Միության Ժողկոմների Խորհրդի, Կ. Գ. Կ.-ի և նրա Նախագահության առաջ:

ԳԼՈՒԽ ԻՆՆԵՐՈՐԴ

ՄԻԱՑՑԱԼ ՊԵՏԱԿԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՎԱՐՁՈՒՅՑԱՆ ՄԱՍԻՆ

61. Դաշնակից հանրապետությունների հեղափոխական ջանքերը՝ քաղաքական ու տնտեսական հակահեղափոխություն, լրտեսություն ու ավազակության դեմ մաքառելու վերաբերմամբ միացնելու նպատակով՝ Խ. Ս. Հ. Միության Ժողկոմների Խորհրդին առընթեր հաստատվում է միացյալ պետական քաղաքական վարչություն (Մ. Պ. Ք. Վ.), վորի նախագահը մտնում է Խ. Ս. Հ. Միության Ժողկոմների Խորհրդի մեջ՝ Խորհրդակցական ձայնի իրավունքով:

62. Խ. Ս. Հ. Միության Մ. Պ. Ք. Վ. ղեկավարում է Պետ. Քաղ. Վարչ. տեղական մարմինների գործունեությունը՝ դաշնակից հանրապետությունների Ժողկոմների Խորհուրդների առընթեր նշանակված յիշգրտների ձեռքով, վորոնք գործում են որենսդրական կարգով հաստատված հատուկ կանոնադրության հիման վրա:

63. Խ. Ս. Հ. Միության Մ. Պ. Ք. Վարչության գործողությունների որինականության վրա հսկում է Խ. Ս. Հ. Միության Դերագույն Դատարանի դատախազը՝ Խ. Ս. Հ. Միության Կ. Գ. Կ.-ի հատուկ վորոշման հիման վրա:

ԳԼՈՒԽ ՏԱՍՆԵՐՈՐԴ

ԴԱՇՆԱԿԻՑ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

64. Ամեն մի դաշնակից հանրապետության սահմաններում իշխանության գերագույն մարմին հանդիսանում են հանրապետության Խորհուրդների Համագումարը, իսկ Հա-

մագումարների միջանկյալ ժամանակամիջոցում՝ նրա հենտորոնական Գործադիր կոմիտեն:

65. Դաշնակից հանրապետությունների իշխանության գերագույն մարմինների և Խ. Ս. Հ. Միության իշխանության գերագույն մարմինների փոխնախագահությունները փորձվում են սույն Սահմանադրությամբ:

66. Դաշնակից հանրապետությունների Կ. Գ. Կ. հերթը ընտրում են իրենց մեջից Նախագահություններ, փոխ Կ. Գ. Կ. հերթի նստաշրջանների միջանկյալ ժամանակամիջոցում հանդիսանում են իշխանության գերագույն մարմիններ:

67. Դաշնակից հանրապետությունների Կ. Գ. Կ. հերթը կազմում են իրենց գործադիր մարմինները — Ժողովրդական կոմիտեների խորհուրդներ, հետևյալ կազմով. Ժողովրդական կոմիտեների խորհրդի նախագահ, Փոխ-նախագահներ:

Ժողովրդական տնտեսության գերագույն խորհրդի նախագահ.

Հողագործության ժողովրդական կոմիտե.

Ֆինանսների ժողովրդական կոմիտե.

Պարենավորման ժողովրդական կոմիտե.

Աշխատանքի ժողովրդական կոմիտե.

Ներքին գործերի ժողովրդական կոմիտե.

Արդարադատության ժողովրդական կոմիտե.

Բանվորա-գյուղացիական տեսչության ժողովրդական կոմիտե.

Լուսավորության ժողովրդական կոմիտե.

Առողջապահության ժողովրդական կոմիտե.

Սոցիալական ապահովության ժողովրդական կո-

միտար, այլ և խորհրդակցական կամ վճռական ձայնի իրավունքով, համաձայն դաշնակից հանրապետությունների Կ. Գ. Կ. հերթի վճռի, Խ. Ս. Հ. Միության արտաքին գործերի, զինվորական և ծովային գործերի, արտաքին առևտրի, ճանապարհների հաղորդակցության, փոստի և հեռագրի ժողովրդական կոմիտեների լիազորները:

68. Դաշնակից հանրապետությունների Ժողովրդական տնտեսության գերագույն խորհուրդը և պարենավորման, ֆինանսների, աշխատանքի, բանվորագյուղացիական տեսչության ժողովրդական կոմիտեները, յենթաթարկվելով դաշնակից հանրապետությունների Կ. Գ. Կ. հերթին և Ժողովրդական կոմիտեների խորհուրդներին, իրականացնում են իրենց գործունեության մեջ Խ. Ս. Հ. Միության համապատասխան ժողովրդական կոմիտեների հրահանգները:

69. Դաշնակից հանրապետությունների դատական և վարչական մարմինները կողմից դատապարտված քաղաքացիների վերաբերմամբ ընդհանուր ու անհատական ներման և նախկին վիճակում վերահաստատելու իրավունքը վերադառնված է այդ հանրապետությունների Կ. Գ. Կ. հերթին:

ԳԼՈՒԽ ՏԱՍՆԵՎՄԵԿԵՐՈՐԴ

Խ. Ս. Հ. ՄԻՈՒԹՅԱՆ ԶԻՆԱՆՇԱՆԻ, ԴՐՈՇԱԿԻ ՈՒ ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔԻ ՄԱՍԻՆ

70. Խ. Ս. Հ. Միության պետական զինանշանը բաղկացած է մուրճից ու ժանդաղից հասկապատ յերկրագնդի վրա՝ արևի ճառագայթների մեջ, 34-րդ հոգվածում

15K

հիշատակված վեց լեզուներով «Պրոլետարներ, բոլոր լեռ-
կերների, միա՛նձ» մակադրությամբ: Զինանշանի վերևում
կա հնգածայր աստղ:

71. Խ. Ս. Հ. Միության պետական գրո՛շակը կար-
մի՞ր կամ ալ գու՛նի կտա՞վ ե՛՛ պետական գինանշանով:

72. Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետու-
թյունների Միության մայրաքաղաքը Մոսկվան ե՛:

2013

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0046868

